

Pravda a bozi (bohyně) u Parmenida

Parmenidés líčí na počátku své básně svou cestu filosofa za krásnou („okrouhlou“ – K.Svoboda) Pravdou: filosof má svá přání (své chuti – K.Sv.), má své koně (chytré, rozumné), má i vůz (který by sám bez koní neutáhl), ale není pro něho snadné najít tu pravou (velmi proslulou) cestu k cíli. Proto potřebuje pomoc, a s tou přicházejí dívky (bohyně, snad totožné s dále zmíněnými slunečními dívkami, jež opustily dům noci, ale jistě „nesmrtelné vozatajky“), aby ho přivedly k světlu. Musí však projít branou, jíž oběma směry procházejí stezky dne i noci a k níž má klíče Díké, bohyně práva a odplaty. Dívky ji vemlouvavými slovy přimějí, aby otevřela; a pak se hned ujímají řízení vozu i koní. Filosof je bohyní (snad totožnou s Díké?) vlídně přijat a přátelsky pozdraven, a hned vyslechne její soud o cestě, po které se – prý díky sudbě „nikoli zlé“ – vydal a která vede daleko od cest lidských. To proto, že to je cesta práva a spravedlnosti (K. Svoboda překládá „zákona a práva“). Jen na této cestě je možné poznat vše, jak neotřesitelné srdce pěkně zaokrouhlené Pravdy, tak pošetilé představy smrtelníků, jimž se nedostává pravé přesvědčivosti. Avšak nejen to: nyní následuje snad to nejdůležitější, neboť až dosud šlo jen o metafory z náboženského inventáře. Filosof musí poznat navzdory všemu tomu i to, jak po všestranném prozkoumání všeho je nutno prozkoumat také to, co se (lidem) zdá, že jest. Nestačí tedy jen poznat Pravdu, ale je třeba nahlédnout její pravost a přesvědčivost také tím, že filosof rozpozná, v čem spočívá mylnost navyklých přesvědčení, jimiž by mohl být i nepozorovaně tlačěn na cestu omylu tím, že by se příliš spolehl na svědectví sluchu, zraku a jazyka. O všem musí rozhodovat jen rozum; zde je zapotřebí mít dostatek odvahy k nastoupení jen jediné cesty (totiž té pravé).

(Výklad zlomku B 1, jen neúplně – bez konce – přeloženého Karlem Svobodou, na základě srovnání s překladem 6982, W.Capelle, Die Vorsokratiker, Stuttgart 1968, S. 163–4.)

(Písek, 030605-1.)